

גם מיליון פרנק לא הספיקו לקניית הכותל

Da: Haaretz/
15/5/2007

Ritaglio 010

מאת [עמירם ברקת](#)

ב - 1914 פנה דוד ילין לשגריר האמריקאי
באיסטנבול: עזור לנו לרכוש את הכותל
המערבי

"אנחנו מקווים שתעשה כל שביכולתך כדי
לשחרר את המקום הקדוש ביותר מכל
המקומות הקדושים בעיר שהיתה פעם
המרהיבה **destava meraviglia** בערים,
והרשה לי לקוות - תשוב להיות היעד לכל
האומה היהודית ברחבי העולם". כך פנה
בינואר 1914 המחנך דוד ילין אל שגריר
ארצות הברית לאימפריה העותמאנית, הנרי
מורגנטאו האב, וביקש ממנו שיפעיל את
השפעתו על השלטונות הטורקיים, כדי
שאלה יאפשרו לחברה יהודית לרכוש את
הכותל המערבי.

מכתבו של ילין נמצא בארכיון המרכזי
לתולדות העם היהודי, שפירסם אותו לכבוד
יום ירושלים, שיחול ביום רביעי. מנהלת
הארכיון, הדסה אסולין, סיפרה ל"הארץ"
שהמסמך הגיע מהאוסף של יהודה לייב
מאגנס, הנשיא הראשון של האוניברסיטה
העברית בירושלים וממנהיגי התנועה
הרפורמית בארצות הברית, שהיה מיווד עם
מורגנטאו. ממכתבו של ילין עולה שמורגנטאו
הכיר את התוכנית לרכישת הכותל, אך
בארכיון לא מכירים מכתב תשובה ממנו, ולא
ברור אם פעל לקידום התוכנית. "ניתן
בהחלט להעריך שהתוכנית לרכישת הכותל
לא יצאה לפועל בגלל פרוץ מלחמת העולם
הראשונה, כחצי שנה אחרי שליחת המכתב",
אמרה אסולין.

41 ילין, מחנך וחוקר ספרות עברית, פנה אל
42 מורגנטאו בשם "החברה להחזקת המקומות
43 ההיסטוריים בארץ ישראל", שנוסדה
44 בתחילת המאה ה-20. ילין היה אחד
45 ממייסדי החברה, לצד אישים בולטים כמו
46 הרב קוק, ומנהל המשרד הארצישראלי של
47 ההסתדרות הציונית העולמית, ארתור רופין.
48 מטרת החברה היתה לרכוש אתריים יהודיים
49 בעלי חשיבות היסטורית, ובראשם "המקום
50 היותר קדוש לנו, הכותל המערבי
51 שבירושלים", כפי שצוין במכתב לתורמים.

52
53 ניסיונה של החברה לרכוש את הכותל
54 הצטרף לסדרת ניסיונות **נפל nefel, aborto**
55 קודמים, שאחד המפורסמים שבהם היה של
56 הברון אדמונד דה רוטשילד. בעת ביקורו
57 הראשון בארץ ישראל, ב-1887, ניסה
58 "**הנדיב generoso, filantropo** הידוע"
59 לרכוש את המקום, אך יוזמתו נכשלה בשל
60 התנגדות רבנים בירושלים שחששו מתגובת
61 המוסלמים. הכותל, הקדוש גם למוסלמים,
62 היה באותה תקופה בבעלות הוואקף ובבתים
63 הסמוכים אליו התגוררו מוסלמים ממוצא
64 מרוקאי, המוגרבים.

65
66 מורגנטאו האב, איש עסקים יהודי יליד
67 גרמניה, התמנה ב-1913 למשרת שגריר
68 ארצות הברית לאימפריה העותמאנית, לאחר
69 שתתם לקמפיין הבחירות של נשיא ארה"ב
70 **וודרו ווילסון Woodrow Wilson**. בנו, הנרי
71 מורגנטאו הבן, היה שר האוצר האמריקאי
72 בתקופת מלחמת העולם השנייה ואחת
73 מנכדותיו היא ההיסטוריונית ברברה טוכמן.

74
75 במהלך כהונתו כשגריר באיסטנבול פעל
76 מורגנטאו להעברת סיוע ליהודי ישראל,
77 שסבלו מרעב במלחמת העולם הראשונה,
78 ואף ביקר בירושלים ובחברון. ממכתבו של
79 ילין מתברר שהשניים נפגשו ושוחחו על
80 רעיון רכישת הכותל. "יש לי את העונג להציג
81 בפניך את התוכנית לכותל המערבי
82 בירושלים, כפי שביקשת במהלך ביקורך
83 כאן", כותב ילין בתחילת מכתבו.

85 לגבי הסכום למימוש התוכנית כותב ילין
 86 שהיועץ המשפטי של החברה, מעריך כי
 87 יידרשו "מיליון פרנק צרפתי לפחות" - מתוכם
 88 כ-100 אלף פרנק כדי לשחד את פקידי
 89 העירייה בירושלים. ילין הוסיף שהתושבים
 90 המוגרבים הם "עקשנים", ואי אפשר לקנות
 91 אותם "בזול ובקלות".
 92
 93 עם זאת, הביע ילין במכתב את ביטחונו
 94 שהכסף לתוכנית יגויס מרוטשילד או
 95 ממיליונר אחר, בשם "הלפרין מהעיר קייב".
 96 "אנו משוכנעים", כותב ילין בשם מנהלי
 97 החברה, "כי אם באדיבותך תיקח על עצמך
 98 לשחרר את האתר העתיק, הכסף לא יהווה
 99 בעיה".
 100

Corso di lingua ebraica del sito www.torah.it
 Lettura dei giornali - livello avanzato

La lettura, la traduzione e i commenti in audio mp3 di questo
 testo sono liberamente disponibili sul sito.